

Mahatma Gandhi University.

Restructured Syllabus -PGCSS

P.G Programme in Sanskrit (Special) Vyakarana.

Semester-I

Course IV- Core-IV- kṛdanta

Credits-4

Instructional hours-90

Aim of the Course-

To create awareness of the primary Suffixes in Sanskrit.

Objectives of the Course-

1. Imparting knowledge of the rules relating to the Primary Suffixes.
2. To make them aware of the formation of words with the Primary suffixes.
3. To make them understand to what changes there should be while Forming words with the Kṛt Suffixes.
4. To introduce the practical usage of the Kṛdantas to them.

Module I – Selected Sutras from The Vaiyākaraṇasiddhāntakaumudi of Bhaṭṭōjīdīkṣita- Pūrvakṛdanta.

धातोः, वाऽसरूपोऽस्त्रियाम्, कृत्याः, कर्तरि कृत्, तयोरेव कृत्यक्तखलर्थाः, तव्यत्तव्यानीयरः, कृत्यचः, णेर्विभाषा, हलश्चेजुपधात्, इजादेः सनुमः, वा निंसनिक्षनिन्दाम्, न भाभूपूकमिगमिप्यायीवेपाम्, कृत्यल्युटो बहुलम्, अचो यत्, पोरदुपधात्, उपात्प्रशंसायाम्, शकिसहोश्च, गदमदचरयमश्चानुपसर्गे, अवद्यपण्यवर्यागर्ह्यपणितव्यानिरोधेषु, वह्यम् करणम्, अर्यः स्वामिवैश्ययोः, उपसर्या काल्या प्रजने, अजर्य संगतम्, वदः सुपि क्यप् च, भुवो भावे, हनस्त च, ह्रस्वस्य पिति कृति तुक्, मृजेर्विभाषा, चजोः कु घिण्यतोः, पुष्यसिध्यौ नक्षत्रे, विभाषा कृवृषोः, ण्वुल्लुचौ, नन्दिग्रहिपचादिभ्यो ल्युणिन्यचः, इगुपधज्ञाप्रीकिरः कः,

पाघ्राध्माधेट्दृशः शः, आतश्चोपसर्गे, अनुपसर्गाल्लिम्पविन्दधारिपारिवेद्युदेजिचेतिसाति साहिभ्यश्च, ददातिदधात्योर्विभाषा, ज्वलितिकसन्तेभ्यो णः, विभाषा ग्रहः, गेहे कः, शिल्पिनि ष्वुन्, गस्थकन्, आशिषि च, कर्मण्यण्, आतोऽनुपसर्गे कः, सुपि स्थः, तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः, समि ख्यः, हरतेरनुद्यमनेऽच्, वयसि च, आङि ताच्छील्ये, चरेष्टः, भिक्षासेनादायेषु च, एजेः खश्, अरुर्द्विषदजन्तस्य मुम्, नासिकास्तनयोर्धर्माधेटोः, वहाभ्रे लिहः, मितनखे च, प्रियवशे वदः खच्, वाचि यमो व्रते, पूः सर्वयोर्दारिसहोः, क्षेमप्रियमद्रेऽण् च, आशिषि हनः, कुमारशीर्षयोर्णिनिः, अदोऽनन्ने, नेड्वशिकृति, सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये, मनः, करणे यजः, सुकर्मपापमन्त्रपुण्येषु कृजः, सप्तम्यां जनेर्डः, क्तक्तवतू निष्ठा, निष्ठायामण्यदर्थे, रदाभ्यां निष्ठातो नः पूर्वस्य च दः॥ (75 sūtrās)

Module II – Selected Sutras from The Vaiyākaraṇasiddhāntakaumudī of Bhaṭṭajīdīkṣita- Uttarakṛdanta.

उणादयो बहुलम्, भूतेऽपि दृश्यन्ते, भविष्यति गम्यादयः, दाशगोघ्नौ सम्प्रदाने, भीमादयोऽपादाने, ताभ्यामन्यत्रोणादयः, तुमुन्ण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम्, समानकर्तृकेषु तुमुन्, शकदृषज्ञाग्लाघटरभलभक्रमसहार्हास्त्यर्थेषु तुमुन्, पर्याप्तिवचनेष्वलमर्थेषु, कालसमयवेलासु तुमुन्, पदरुजविशस्पृशो घञ्, भावे, अकर्तरि च कारके संज्ञायाम्, घञि च भावकरणयोः, उपसर्गे रुवः, अभिनिसः स्तनः शब्दसंज्ञायाम्, द्रुस्तु स्तुवः, कृ धान्ये, यज्ञे समि स्तुवः, उदि ग्रहः, निवासचितिशरीरोपसमाधानेष्वदेश्च, परौ यज्ञे, अवे ग्रहो वर्षप्रतिबन्धे, एरच्, ऋदोरप्, ग्रहवृदनिश्चिगमश्च, उपसर्गेऽदः, घञपोश्च, क्वणो वीणायां च, नित्यं पणः परिमाणे, अक्षेषु ग्लहः, भावेऽनुपसर्गस्य, हनश्च वधः, स्तम्बे क च, परौ घः, ड्वितः क्त्रिः, ट्वितोऽथुच्, स्वपो नन्, उपसर्गे घोः किः, ऊतियूतिजूतिसातिहेतिकीर्तयश्च, अ प्रत्ययात्, गुरोश्च हलः, षिद्भिदादिभ्योऽङ्, आतश्चोपसर्गे, ण्यासश्रन्थो युच्, रोगाख्यायां ण्वुल्बहुलम्, ल्युट् च, वा यौ, करणाधिकरणयोश्च, पुंसि संज्ञायां घ प्रायेण, तृस्रोर्घञ्, हलश्च, ईषद्दुःसुषु कृच्छ्राऽकृच्छ्रार्थेषु खल्, आतो युच्, आवश्यकाऽऽधमर्ण्ययोर्णिनिः, कृत्याश्च, क्तिक्तौ च संज्ञायाम्, अलंखल्वोः प्रतिषेधयोः प्राचां क्त्वा, समानकर्तृकयोः पूर्वकाले, न क्त्वा सेट्, तृषिमृषिकृषेः काश्यपस्य, उदितो वा, जहातेश्च क्त्वि, समासेऽनञ्पूर्वे क्त्वो ल्यप्, वा ल्यपि, न ल्यपि, आभीक्ष्ये णमुल्च, अन्यथेवंकथमित्यंसु सिद्धाप्रयोगश्चेत्, यावति विन्दजीवोः, निमूलसमूलयोः कषः, शुष्कचूर्णरूक्षेषु पिषः, समूलाकृतजीवेषु हन्कृञ्ग्रहः, स्नेहने पिषः, हस्ते वर्तिग्रहोः॥ (75 sūtrās)

Module III –Selected Vārttikās from The Vaiyākaraṇa-siddhāntakaumudi of Bhaṭṭōjidīkṣita- Pūrvakṛdanta and Uttarakṛdanta.

वसेस्तव्यत्कर्तरि णिच्च, केलिमर उपसंख्यानम्, निर्विण्णस्योपसंख्यानम्, पूज एवेह ग्रहणमिष्यते, ण्यन्तभादीनामुपसंख्यानम्, ख्शाजः शस्य यो वा, चरेराडि चागुरौ, तेन तत्र न भयेद्विनियम्यम्, शंसिदुहिगुहिभ्यो वा, आङ्पूर्वादञ्जेः संज्ञायामुपसंख्यानम्, निष्ठायामनिट इति वक्तव्यम्, क्रमेः कर्तर्यात्मनेपदविषयात्कृत इण्निषेधो वाच्यः, हन्तेर्घत्वं च, नौ लिम्पेर्वाच्यः, गवादिषु विन्देः संज्ञायाम्, तनोतेरुपसंख्यानम्, शीलिकामिभक्ष्याचरिभ्यो णः, ईक्षिमिभ्यां च, आलस्यसुखाहरणयोरिति वक्तव्यम्, कप्रकरणे मूलविभुजादिभ्य उपसंख्यानम्, वातशुनीतिलशर्धेष्वजघेट्तुदजहादिभ्यः खशः उपसंख्यानम्, स्तने धेटो नासिकायां ध्मश्चेति वाच्यम्, गमेः सुपि वाच्यः, विहायसो विह इति वाच्यम्, खच्च डिद्वा वाच्यः, भगे च दारेः, दारावाहनोऽणन्तस्य च टः संज्ञायाम्, चारौ वा, कर्मणि समि च, साधुकारिण्युपसंख्यानम्, ब्रह्मणि वदः, भयादीनामुपसंख्यानम्, नपुंसके क्तादिनिवृत्यर्थम्, वशिरण्योरुपसंख्यानम्, घञर्थे कविधानम्, द्वित्वप्रकरणे के कृजादीनामिति वाच्यम्, निष्ठायां सेट इति वक्तव्यम्, श्रदन्तरोरुपसर्गवद्धृत्तिः, घट्टिवन्दिविदिभ्यश्चेति वाच्यम्, इषेरनिच्छार्थस्य, परेर्वा ॥ (40 vārttikās)

Module IV- The Vasudevavijaya of Vasudevakavi. Canto-2.
Slokas-1-25.

Essential Reading-

1. The Vaiyākaraṇasiddhāntakaumudi of Bhaṭṭōjidīkṣita- Pūrvakṛdanta and Uttarakṛdanta (Selected Portions only).
2. The Vasudevavijaya of Vasudevakavi. Canto-2.

Reffernce:- The Laghupāṇinīyam of A.R. Rajaraja Varma. The kāśīkāvṛtti of jayāditya and vāmana.